

Dane recenzenta

Poznań 11.07.2023

Dr hab. Joanna Horodko

Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego

W Poznaniu

Recenzja w przewodzie doktorskim mgr Janusza Lewandowskiego

Zlecaniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. Zlecenie przyjęte na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 2 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki w zw. z art. 179 ust.1 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku Przepisy Wprowadzające Ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Dotyczy

Uchwały nr 72/2023 Senatu Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku z dnia 22.05.2023 w sprawie wyznaczenia mnie recenzentem przewodu doktorskiego, na stopień doktora sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej wokalistyka mgra Janusza Lewandowskiego.

Do przekazanego zlecenia załączono:

- pracę doktorską – spektakl operowy: W. A. Mozart: „Cosi fan tutte” zarejestrowany dnia 20 kwietnia 2018 roku w Operze na Zamku w Szczecinie, opis dzieła artystycznego w języku polskim i angielskim oraz dokumentację związaną z przewodem doktorskim na nośniku elektronicznym
- dysertację stanowiącą opis pracy doktorskiej w języku polskim i angielskim

Komplementarność słowa i muzyki, czyli recepcja twórczości W. A. Mozarta na tle aspektów interpretacyjnych i wykonawczych partii Don Alfonso w operze „Cosi fan tutte”. Rekonesans badawczy

Recenzja przedstawionej pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Janusza Lewandowskiego to spektakl opery „Cosi fan tutte” W. A. Mozarta zarejestrowany na płycie DVD w Operze na Zamku w Szczecinie 20 kwietnia 2018 roku z udziałem doktoranta w roli Don Alfonso.

Przedstawieniem dyrygował Jerzy Wołoskiuk

Reżyseria: Jacek Papis

Scenografia: Julia Skrzynecka

Kostiumy: Martyna Kander

Obsada:

Fiordiligi – Lucyna Boguszewska

Dorabella – Gosha Kowalińska

Gugliemo – Rafał Pawnuk

Ferrando – Pablo Martinez

Despina – Joanna Tylkowska – Drożdż

Don Alfonso – Janusz Lewandowski

Klawesyn – Monika Kolasińska

Prezentowany spektakl „Cosi fan tutte” jest realizacją nowoczesną, ale utrzymującą pełnię szacunku do wyjątkowej wartości dzieła W. A. Mozarta. Uniwersalizm tematu pozwolił realizatorom umiejscowić akcję opery w latach 50 i 60 poprzedniego stulecia, w nadmorskim kurorcie. Niewątpliwa uroda kostiumów, zabiegi inscenizacyjne i scenograficzne wsparte wykorzystaniem sceny obrotowej, użyciem dwóch planów, projekcjami filmowymi podczas uwertury pozwalają płynnie śledzić losy bohaterów, niczym na pokazie filmu retro. Taka inscenizacja opery wymusza na śpiewakach nie tylko nienaganną realizację warstwy muzycznej

dzieła, ale także interpretację aktorską przystającą do filmowych oczekiwań. Mamy zatem spektakl współczesny, wartki, spójny, w którym osią tematu są ludzkie uczucia, emocje, interakcje społeczne i wzajemne relacje wyrazistych bohaterów.

Na tym tle postać kreowana przez doktoranta jawi się jako wiarygodna, przemyślana i konsekwentnie prowadzona w całym przebiegu dzieła. Don Alfonso jest *spiritus movens* całej akcji opery, to swoisty reżyser wszelkich wydarzeń, cały czas kontroluje ich przebieg, z rozbawieniem i ciekawością obserwując rozwój ludzkich uczuć i emocji. Do stworzenia takiej roli potrzeba artysty nie tylko o dojrzałym głosie zdolnym wydobywać wszystkie niuanse zapisu muzycznego, ale również, albo i przede wszystkim artysty dojrzałego, świadomego sceny, dramaturgii, w pełni kontrolującego własne aktorstwo, ale także reagującego na partnerów i wzajemny przepływ emocji. W prezentowanym nagraniu Janusz Lewandowski buduje swą postać w sposób niezwykle satysfakcjonujący. Dysponuje pięknym głosem i techniką wokalną, którą potrafi zachwycić słuchacza, ale jednocześnie nigdy nie przedkłada popisu wokalnego nad potrzebę wyrazu i interpretacji, dając dowód ogromnego doświadczenia zawodowego i pokory wobec tekstu Lorenzo Da Ponte. Partia Don Alfonsa zawiera wiele recytatywów, w których zawarta jest myśl literacka dzieła. Doktorant bawi się słowem, ujmuje ich elastycznością, naturalnością, z łatwością je niuansuje w zależności od poziomu emocji i przekazywanych treści. Jednocześnie jego głos znakomicie brzmi w tercetach z I aktu, finałach, ansamblach, by wreszcie rozkwitnąć pełnią swych możliwości w arii „Vorrei dir”. Szlachetny kolor basu doktoranta, jego precyzja rytmiczna i elegancja prowadzonej frazy stroniąca od nadmiernego popisu wokalnego znakomicie wpisują się w wymagania dla realizacji stylu mozartowskiego. Reżyserska koncepcja wykorzystania dwóch planów pozwala Don Alfonsowi być zarówno moderatorem zdarzeń, jak i ich komentatorem. To daje doktorantowi dodatkowe pole do popisu aktorskiego, prezentując dwa oblicza jego roli. Tak prowadzona partia zdecydowanie ubogaca spektakl, a pewne i uważne partnerowanie pozwala na budowanie wzajemnych interakcji. Janusz Lewandowski jest artystą doświadczonym, o bogatym dorobku artystycznym. Ma w sobie pewien dystans i spokój, wynikający ze znacznej praktyki scenicznej, które w budowaniu roli Don Alfonsa są wręcz idealne. Te cechy są wzorcowym tłem dla rozemocjonowanych Fioriligi czy Dorabelli podbijając kontrast używanych środków i bogactwo interpretacyjne szczecińskiej inscenizacji.

Przedstawiona dysertacja szeroko i ciekawie analizuje komplementarność słowa i muzyki w twórczości W. A. Mozarta na tle aspektów interpretacyjnych i wykonawczych partii Don Alfonso. W pierwszej części pracy doktorant uzasadnia wybór tematu, poddaje badaniom relacje słowno – muzyczne zawarte w operze, objaśnia czym jest poetyka afektu, cytatu i parodii. Powraca też do historii, śledząc drogę dzieła od momentu powstania do opisywanej realizacji w Operze na Zamku ze szczególnym uwzględnieniem polskich realizacji na przestrzeni 90 lat, począwszy od Teatru Wielkiego w Poznaniu w 1933 roku. Doktorant wymienia wszystkich polskich odtwórców roli Don Alfonsa. Szczególnie dokładnie opisuje postać swojego bohatera w szczecińskiej realizacji, zamieszczając także fragmenty wywiadu z reżyserem Jackiem Papisem. Bardzo ciekawy jest rozdział szósty części pierwszej pracy, w którym autor cytuje refleksję reżysera „Wydaje mi się, że są Don Alfonsem. I Mozart i Da Ponte”. Ta sugestia każe widzieć w budowaniu osobowości Don Alfonsa cechy charakteru kompozytora i autora libretta ujętych w słowach bohatera „A teraz powtarzajcie po mnie”. Odważny, ale i ciekawy jest wniosek, że przez te słowa Don Alfonsa autorzy opery dialogują z widzem, zwracają się do niego z przytoczonym mottem, jakby chcieli widzowi narzucić swój sposób postrzegania świata. Doktorant wnikliwie przeanalizował konstrukcję swojej postaci, przyglądając się swemu bohaterowi z wielu stron, co znalazło odzwierciedlenie w jego kreacji scenicznej.

Druga część pracy odnosi się do omawianego dzieła artystycznego, zawiera premierowy plakat oraz wykaz twórców i wykonawców.

Pisząc pracę autor sięga po bardzo bogatą bibliografię i twórczo ją wykorzystuje. Praca doktoranta ukazuje potencjał autora do prowadzenia działalności naukowej. Praca stanowi ciekawy materiał poznawczy, napisana jest w sposób jasny, przejrzysty. Pod względem edytorskim jest przygotowana starannie.

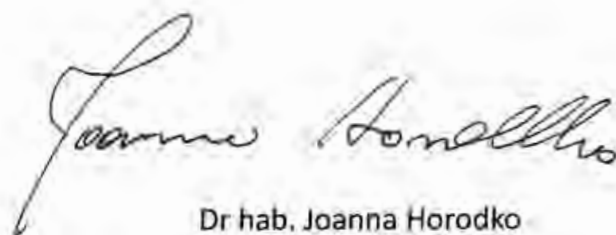
Konkluzja

Praca doktorska mgr Janusza Lewandowskiego w części wykonawczej pokazuje obraz dojrzałego artysty o wysokich umiejętnościach wokalnych i aktorskich, dzięki którym stworzył wiarygodną i interesującą postać Don Alfonso w operze W. A. Mozarta „Cosi fan tutte”. Szczególne walory jego interpretacji widoczne są w szlachetnej barwie głosu, stylowym

prowadzeniu fraz, znakomitej interpretacji części rycytatywnych, oraz wielowymiarowej kreacji aktorskiej, ukazującej różne oblicza głównego bohatera. Artysta w pełni zrealizował wszelkie aspekty muzyczne i reżyserskie dzieła. W pracy doktorskiej doktorant wykazał się szeroką i jednocześnie wnikliwą analizą swojej roli, czym udowodnił duży potencjał do prowadzenia działalności naukowej. Praca stanowi ciekawy materiał poznawczy, a problem w niej prezentowany wnosi istotny wkład w rozwój dyscypliny artystycznej.

Niniejszym stwierdzam, że praca doktorska mgr Janusza Lewandowskiego spełnia wymagania Ustawy.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

A handwritten signature in black ink, reading "Joanna Horodko". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial 'J'.

Dr hab. Joanna Horodko